

Almetjidie demensine sæjhta seapan daerpies årrodh viehkiem utnedh akten tjiijen skiemtjelasen evtiedimmesne juktie sov iedtjh ellieslaakan gorredidh, vuesiehtimmien gaavhtan ekonomijem stuvredh jih/jallh vihkeles sjæjsjalimmieh vaeltedh vielie persovneles tsiehkine.

Åelielatjkoe lea akte byögkeles öörnege almetjidie mah viehkiem daarpesjeh juktie sijjen iedtjh gorredidh. Fylhkenålma åeliem nammohte. Almetje jijtje, lihke fuelhkie jallh dåaktere maahta birredh åelie nammoehtamme sjædta. Tjielten hokse- jallh sosijaaledienesje aaj bieljelimiediedtem åtna gosse veanhta naaken åelielatjkoem daarpesje.

Jis edtja åeliem akten almetjasse nammoehtidh dellie dihte tjuara diagnovsem utnedh jih viehkiem daarpesjidh. Demense maahta akte dagkeres diagnovse årrodh. Maahta birredh åelien Leah sjiere jijtsevoeth, goh vuesiehtimmien gaavhtan dihte maahta saemiestidh. Gellie almetjh demensediagnovsine eah åeliem daarpesjh, dan åvteste dej lihke fuelhkie dej persovneles jih ekonomeles iedtjh gorrede.

Dihte mij edtja åeliem åadtjodh, edtja tjaaleldh seamadidh satne lea åelielatjkoem jååhkesjamme, gie edtja åeline årrodh jih mej laavenjassigujmie åelie edtja viehkiehtidh. Men tjaaleldh jååhkesjimmie ij Leah faamosne dastegh almetje mij åeliem daarpesje, ij buektehth guarkedh mij dagkeres jååhkesjimmie sæjhta jiehtedh. Jis almetje sov dahkoeh jih veeljemh guarkah, dihte maahta aaj saht gåessie birredh åelielatjkoe nåhka.

Saht mennie tsiehkesne almetje lea mij åeliem åådtje, dihte edtja govlesovvedh jih nuepiem åadtjodh sov mielh jih sjaavnjoeh buektedh. Daate aaj faamosne dejtje sjæjsjalimmide mah vaaltasuvvieh mænngan goh åelielatjkoe lea

tseegkesovveme. Jis almetje mij åeliem åtna, ij nuepiem utnieh sov mielem buektedh, edtja leavloem biejedh dan aerviedamme væljose.

Åelielatjkoe ij edtjh vijriesåbpoe årrodh goh daerpies, jih åelien mandaate ij edtjh dan åvteste vielie tjeekedh goh mij lea daerpies. Fylhkenålma vååksjede maam åelie dorje. Åelie ij maehtieh, vuesiehtimmien gaavhtan, gåetiem doekedh, löönemh vaeltedh, stoorre vadtesh vedtedh jallh aerpiem åvtelhbodti joekedidh bieleden fylhkenålma dam voestegh jååhkesjamme. Fylhkenålma maahta laavenjasse aktede åeleste vaeltedh jis åelie ij sov bööremassem darjoeh almetjasse åeline, jallh gosse daerpies jeatjah fåantoej gaavhtan. Åelien lea sjaevehtsvoetediedte, men goh åelie maahta bievnedh giëse satne lea åelie jih maam åelielatjkoe feerhmie.

Maahta gujht aaj lihke fuelhkiem, vuesiehtimmien gaavhtan gåmma/geelle/ektieårroje, maana jallh eejhtegh, åeline nammoehtidh. Åejvienjoelkedassine åelien lea reeknehlåhkoediedte jih tjuara reeknehlåhkoem seedtedh fierhten jaepien fylhkenålme. Daate lea faamosne gaajhkesidie, bieleden åelieh gåmmebasse/geellebasse jallh jijtse ektieårrojasse. Iemielaakan dah eah reeknehlåhkoediedtem utnieh. Åelie maahta maaksoem åadtjodh vihtiestamme åasaj mietie barkoen åvteste. Åejvienjoelkedassine dellie dihte mij åeliem åtna mij dan åvteste maaksa. Jis almetje åeline ij nuekies beetnegh utnieh, fylhkenålma maahta maaksojde maeksedh.

Jeatjah öörnegh mah eah Leah åelielatjkoe, men Leah seamma laaki nuelesne Leah *Legalluhpiedimmie* jih *Åvtesuluhpiedimmie*.

Legalluhpiedimmie dan skiemtje almetjen lihke fuelhkide aktem byjjes maahtoem biejjieladtje ekonomeles disposisjovnh darjodh mah leah gåetien jñh jieliemassen bijre, skaehtieh, lissiemaaksoeh jñh vielie maeksedh, bieleden åelielatjkoefaamoe (fylhkenålma) tjuara dam almetjem byjjeslaakan åeline nammoehtidh. Legaluhpiedimmien mietie lihke fuelhkie ij maehtieh stuerebe ekonomeles disposisjovnh darjodh, goh vuesiehtimmien gaavhtan eekem åestedh jñh doekedh jallh skåårvemh darjodh. Dan mearan dagkerh disposisjovnh leah daerpies, dellie tjuara dam almetjem mij edtja dam darjodh, byjjeslaakan nammoehtidh goh åelie, jallh akte luhpies åvteseluhpiedimmie tjuara gååvnesidh.

Åvteseluhpiedimmie lea akte jñjtjevyljehke privaate öörnege mij maahta alternativvine årrodh åelielatjkose. Aktine åvteseluhpiedimmie maahtah moenedh guktie datne sñjhth dov bætijen aejkien edtja årrodh. Åvteseluhpiedimmie lea akte

tjaaleldh luhpiedimmie mij jeahta guktie datne sñjhth dov ekonomeles jñh/jallh persovneles aamhtesh edtjieh öörnesovvedh gosse ih vielie maehtieh dam jñjtje darjodh. Byöroe tjielke vååjnesasse bætiedh luhpiedimmeste guktie datne sñjhth dov iedtjh edtjieh gorresovvedh.

Dñhte maam datne luhpiedimmesne moenedh edtja dov åvteste maam darjodh, luhpiedæjja gohtjesåvva. Åvteseluhpiedimmesne maahtah moenedh gie edtja daam luhpiedimmie utnedh jñh maam luhpiedæjja edtja dov åvteste darjodh. Maahtah moenedh akte jallh jñenebh edtjieh luhpiedimmie utnedh dov bieleste årrodh.

Jalhts akte åvteseluhpiedimmie lea tseegkesovveme, akte sñejhme åelielatjkoe maahta tseegkesovvedh jis krievenasse dan bijre båata jñh åelielatjkoen krievenassh leah illeme.

Vielie bievnesh daesnie www.vergemal.no